

برنامه ریزی برای محور تاریخی بازار نمونه موردی: بازار سرشور و فرش مشهد

محمدحسن خادم زاده¹، محبوبه کارشکی^۲ *

۱- استادیار دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران
(khademzade@ur.ac.ir)

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد شهرسازی، دانشگاه تربیت مدرس،
تهران (m.kareshki@modares.ac.ir)

چکیده

بازار به عنوان عنصری منحصر به فرد و با هویت، نقش تأثیرگذاری در روند شکل‌گیری شهرهای تاریخی و قدیمی ایران داشته و جزء ساختار اصلی شهر محسوب می‌شده است. این عنصر ارزشمند علاوه بر نقش تجاری خود، عملکردهای متنوع دیگری مانند عملکردهای فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و سیاسی را در خود جای داده و به طور کلی نماد مدنی شهر به شمار می‌رود. امروزه به دنبال تحولاتی مانند گسستگی بافت قدیم و بافت جدید شهر، فرسودگی و تخریب فضاهای پیرامونی بازار، خیابان‌کشی‌های جدید و از هم گسیختن متوالی بافت یکپارچه بازار و ...، نقش و عملکرد بازار کمرنگ شده و ادامه چنین روندی باعث نابودی و ناپایداری بافت تاریخی شهرها خواهد شد. مقاله حاضر با هدف برنامه‌ریزی جهت حفظ و احیای هویت بازار به عنوان عنصری تاریخی و ارزشمند و با روش توصیفی- اسنادی به رشته تحریر درآمده است. جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق به دو صورت مطالعات کتابخانه‌ای و برداشت میدانی انجام گرفته است. بخش مطالعات کتابخانه‌ای شامل بررسی مفهوم بازار و عناصر کالبدی و عملکردی بازار و نیز مطالعه تاریخی بازار سرشور مشهد می‌باشد. در بخش برداشت‌های میدانی، سعی شده است با تدوین و توزیع پرسشنامه و همچنین برداشت‌های کالبدی و عکس‌برداری از محدوده، ابعاد مختلف کالبدی و عملکردی بازار شناخته شود و در نهایت با تحلیل مطالعات شناخت، راهبردهایی جهت حفظ و احیای هویت بازار سرشور و ارتباط مجدد آن با بازار فرش ارائه می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: محور تاریخی بازار، بازار سرشور، بازار فرش، ساختار بازار، پایداری بافت تاریخی

۱- مقدمه

امروزه به دنبال تحولاتی مانند گسستگی بافت قدیم و بافت جدید شهر، فرسودگی و تخریب فضاهای پیرامونی بازار، خیابان‌کشی‌های جدید و از هم گسیختن متوالی بافت یکپارچه بازار و ...، نقش و عملکرد بازار در فضای شهری کمرنگ شده و ادامه چنین روندی باعث نابودی و ناپایداری بافت تاریخی شهرها خواهد شد. بازار سرشور نمونه‌ای از این مسئله است که به دلیل خیابان‌کشی‌های دوره